

Črna prst in Lisec

Visokogorski botanični vrt nad Bohinjem

Dostop: S ceste Bohinjska Bistrica–Škofja Loka se gozdna cesta dvakrat odcepi proti smučišču na Kobli. Oba odcepa sta označena s tablo »Orožnova koča«. Do parkirišča pod kočo je s spodnjega odcepa 9 km, z zgornjega pa 8 km. Od parkirišča je do Orožnove koče (1546 m) na Planini za Liscem pol ure razmeroma lagodnega vzpona, ki je le na začetku nekoliko strm. Planina za Liscem leži v širni, botanično zelo bogati krnici med Liscem (1653 m) in Črno goro (1606 m). Po tej krnici se dviga znana pot na Črno prst (1844 m) oziroma na bližnji Dom Zorka Jelinčiča (1835 m). Do tja je s Planine za Liscem slabi dve uri hoje. S primorske strani pelje proti Črni prsti iz Hudajužne 6 km dolga cesta v vas Stržišče, od koder je na vrh tri ure in pol. Prav toliko je dolga planinska pot iz Podbrda v Baški grapi. Lepa je tudi grebenska pot od vogelske žičnice čez Rodico (1966 m): dobre štiri ure. Na Lisec ni označenih poti. Vzpon nanj je na videz lahak, čez Rodico, vendar dolg: dobre štiri ure. Poleti so nekateri odseki zaraščeni. Največ planinskih rož raste junija.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Morda so se slovenski planinci in lovci ob koncu 19. stoletja ravnali po Bogu iz Cankarjevega Kurenta, ki da je, ko je ustvarjal svet, po deželah previdno in skopo delil zemeljske lepote, nekaj tu, nekaj tam. Nazadnje mu je ostalo polno prgišče čiste lepote, najlepših naravnih pokrajin, in razsul ga je po deželi, ki se danes imenuje Slovenija. Češ da bodo tu živeli sami veseli ljudje. Motiti se torej ni samo človeško. Vendar pa je – po Cankarjevem – nastal raj pod Triglavom. Ko so

slovenski planinci leta 1894 postavili svojo prvo planinsko kočo na Planini za Liscem, so z leti razpeljali, nadelali, markirali številne planinske poti po vseh Spodnjih Bohinjskih gorah, s posebno ljubeznijo še po botaničnem raju pod Črno prstjo, ki se razteza takoj za Orožnovo kočo. Pri tem je tudi njim ostalo prgišče čistih lepote. Koča je bila v prvi vojni opustošena, v drugi pa še požgana.

Gora Črna prst je po svojem ovršju kajpak bela, in to ne samo pozimi, in sicer od apnenčastega

Obnovljena Orožnova koča
na Planini za Liscem

skalovja, tako kot ves venec sestriških gora okoli Bohinja. Pravičnejše bi jo bilo označiti za zeleno zaradi gozdnih oblek, ki so obešene na njena gola ramena. Ampak gora naj bi bila prstena, in katera prst je zelene barve? Od kod torej črnina v njenem imenu? Črna je po nenavadnih plasteh skrjavca, počrnelega v mokrem, ki rad nenadoma zahrsta pod gojzericami, ko stopiš nanj. Pa tudi po plodnih zemeljskih mešanica, na katerih spomladi požene pisan in dišeč cvetni vrt, ki je že 200 let slaven v naravoslovnem svetu.

Črna prst s poti na Lisec

Planinska cvetana se razteza v krnico pod severnimi pečevji Črne prsti. Ko zapustiš Orožnovo koč, kmalu naletiš na visoke skalne gradiče zvončic, jegličev in slečev. Vsenaokoli se gnete pisana množica šmarnic, črnerik, vijolic, kobulnic, sviščev ali košutnikov, kamnokrečev, krvomočnic; in tistih drobnih endemičnih rastlinic, ki rastejo samo tu in le še onkraj čez goro po strmih travnih vesinah, padajočih v Baško grapo, in za katere je treba imeti nekaj botaničnega znanja; na primer za kratkodlakavo popkoreso ali hacquetov ušivec. Rožici si izbirčno iščeta rastišče v senčnih previsih. Bohinjci zanju niso vedeli. Po gorah pač niso hodili *kr toko, brez deva*. Rekel pa je neki pastir: *K pa umrjem, pa ne rečem, da nam memgrde še gor pogledov*. Kraljica gorskih cvetic na Črni prsti pa je alpska možina, znana tudi po oznaki kraljica planin. To našo endemično rastlino najdemo v glavnem le na Črni prsti in na obronkih Porezna. Planinsko društvo Bohinjska Bistrica vsako leto na začetku avgusta na dan alpske možine pripravi voden izlet do rastišč pod Liscem.

Še kot fant je pred 135 leti *gor pogledov* Julius Kugy, tu gori iskal ideal svoje mladosti, skrivnostno rožo *scabioso trento*. Videl je sončna pobočja, še posejana s srebrnimi zvezdami planik. Zdaj ta častiljiva kraljica triglavskih rož tudi na Črni prsti životari, trepeti za svoj obstoj na mestih, ki niso daleč od poti. Na vrhu pa se je mladeniču iz Trsta prikazal Triglav z vsemi belimi vršaci svojega skalnega morja. V svojih zadnjih knjigah je Kugy razgledu s Črne prsti namenil cele ode.

Sam sem prvič in, se zgodi, tudi drugič z vrha videl le nepredirno meglo. Skoraj sem se zaletel v planinsko kočo, nekdanj italijansko obmejno stražnico, ki je drzno postavljena na travno izravnavo tik pod vrh. Na vrhu pa sem naletel na šotor iz pisanih odev, iz katerega je pokukal najprej kuža, za njim pa kuštravi glavi dveh nasmejanih dekličev. Blizu je sedel neki planinec in uživaško zrl v zamegljene prepade kot v najlepši razgled. Trmasto je čakal in dočakal sonce, da se je prikazalo kakor vesoljska ladja. Potem smo mirno ždeli, obrnjeni vsak v svojo stran, in ogreti spredli vsak svojo sanjsko nit iz spominov, občutenja lepote ter bleščečih trenutkov na blaženem vrhu.

In kaj je očetom slovenskega planinstva še ostalo v prgišču čistih lepot? Gora Lisec, gora, ki se komaj za dobrih tristo višinskih metrov dviga nad Orožnovo kočo. Lisca so si, kaže, pustili za svoj posebni, od množičnega obiskovanja karseda nedotaknjeni delček svojega bohinjskega kraljestva. Še danes le malokdo ve, da je ta gora najbrž najlepši razglednik po Bohinju in njegovi gorski okolici. Iz Bistrice jo je videti kakor bohinjski Matterhorn, tako je od spodaj videti strma in prišpičena. Nepozabni domačin Tine Mihelič, glasbenik in planinski pisatelj (le kdaj bo on dobil svojo kočo?), jo je v rosni otroštvu zamenjeval za Triglav. Današnji gornik jo lahko doseže po brezpotjih, kajti stare pastirske poti so zaraščene. Botanični raj je pač zelo bohoten. Lisec je prepuščen zanesenjacom in samotnežem, iskalcem nekoristnega sveta; koristen pa je Lisec lovcem. Gornik nikjer tako polno, tako široko, tako plastično ne doživlja pogleda na *raj pod Triglavom*. A za ta pogled se je treba potruditi, se ne ustrašiti strmin, znati odkrivati muhasto zavite, zdaj vidne, zdaj nevidne stare steze, imeti pogum iti *na gliho* in trmasto voljo, s katero se tu in tam prebijaš čez škraplje in skrotje, s katero tarzansko potelovadiš po gostih, džungelsko zarašlih borovcih.

Lisec se kot dolga ozka rama pravokotno steza na sever iz rajde gora. Z njegovega vrha se širi vsaj dvesto petdeset stopinj širok panoroptikum, ki bi sklenjal poln krog, če ga na južni strani ne bi zapirale visoke stene Črne prsti, Raskovca, Rodice in drugih bohinjskih gora. Pogled kroži – če navedemo le osnovne točke – od Vogla, Podrte gore, Bogatina, Kanjavca, Zahodnih Julijcev, Mangarta, Triglava in naprej čez karavanško verigo do Kamniških Alp in bližnjih soriških gora. Kot na dlani je videti Bohinjsko jezero, Fužinske planine, Rudnico, slikovite vasi okoli nje, Koprivnik, Pokljuko ...

Razlog, da je ta »raj« še danes odtegnjen povprečnemu planincu, je nemara v doktrini slovenskega planinstva, da je nekaj najlepših

Zoisova zvončica v botaničnem rajju pod Črno prstjo

gorskih predelov treba obvarovati pred množičnim planinstvom. No, Lisec ne bo prav nič okrnjen, če nanj stopi kak navaden gornik, seveda pod pogojem, da na njem pusti samo sledove svojih stopinj. Zakaj bi si ga v glavnem lastili jagri? Zakaj svoje skrite, na začetku celo zakamuflirane steze okoli Lisca ljubosumno varujejo le zase? Zakaj spadajo le v njihovo ustno izročilo? Blizu obnovljenega Orožna je lična lovska kočča. Zaman boste iskali kakšno stezo, ki bi vas pripeljala do nje. Kaže, da njeni obiskovalci prihajajo ali odhajajo vsak po svoji smeri, povprek čez gozd, ne da bi puščali sledove za seboj.

Lisec, kakor je še na videz nizek in lahko dostopen, je torej krepek zalogaj za spretnega planinca. Pisec teh vrstic si je za vzpon nanj ne-prenevidno izbral smer čez Škrilje, smer, ki pod strmimi pečevji Črne prsti obeta ne preveč zahtevno prečenje od normalne poti do Liščevega grebena, dolgo kakšen kilometer. Tri ure se je prebijal med borovci. Če bi jo od Orožna ubral naravnost na vrh Črne prsti in s Slovenske planinske poti poiskal prehod na Liščev greben, se pravi, šel po približno štirikrat daljši poti, bi si prihranil vsaj dve uri. Sicer pa, prava reč: v gorah te čakajo presenečenja, če po njih hodiš *kr toko, brez deva*.

Čudovit razgled z Lisca
na Bohinjsko jezero
in triglavsko pogorje